

Darwin en Luther

Het zal niemand zijn ontgaan dat het afgelopen jaar zowel Calvin als Darwin werden herdacht. Veel stukjesschrijvers heeft dat er al toe verleid in te gaan op de verschillen en overeenkomsten tussen de grote kerkhervormer en geniale natuuronderzoeker. Niettemin, ter afsluiting van het feestjaar, hier nog een laatste variatie op dit thema. Wat mij triggerde was een actie van creationisten om op Hervormingsdag 95 stellingen aan de deuren van de Dordtse Augustijnenkerk en de Amsterdamse Vrije Universiteit te spijkeren. Een symbolische daad waarmee ze zich profileerden als ware erfgenamen van de Reformatie, die immers begon toen Luther in 1517 zijn stellingen aan de slotkapel te Wittenberg spijkerde. De actievoerders willen net als Luther een omwenteling teweeg brengen, maar nu in de wetenschap.

Dit roept bij mij twee vragen op. Ten eerste: hoe verstandig is het om je als creationist zo nadrukkelijk religieus te profileren? Wie de 95 stellingen doorneemt, ziet dat verder juist geprobeerd is een min of meer wetenschappelijke weerlegging van de evolutietheorie te geven. Doel daarvan lijkt mij om ook anderen dan orthodox-protestanten voor de creationistische boodschap te winnen. Mensen met andere religie, maar liever nog atheïstische wetenschappers die worden overtuigd door de kracht van de wetenschappelijke argumenten.

Ten tweede: hoe bewerk je eigenlijk een (kerkelijke of wetenschappelijke) omwenteling? Bij de Reformatie waren het niet de 95 stellingen – die Luther overigens helemaal nooit aan de slotkapel getimmerd heeft. In de late Middeleeuwen bestonden er immers al allerlei vernieuwingsbewegingen, die aanvankelijk binnen de kerk, later (onbedoeld) daarbuiten, uitmondde in een brede internationale protestantse beweging, náást de katholieke kerk. Net als in de kerk, zal in de wetenschap een enkel manifest niet tot een omwenteling leiden. Alleen gestage voortgang van onderzoek op vele fronten kan tot een nieuw inzicht of een nieuwe theorie leiden. Maar ook dan alleen tot iets wat binnen de bestaande kaders voor wetenschap mag doorgaan. Lukt dat niet, dan blijf je als criticus met je pamfletten aan de zijlijn staan.

Ab Flipse

Uit: *Beweging Magazine* 74 (december 2009) nr. 4